

Nijer’de Eğitim Sistemi, Kültür ve Kimlik: Sosyolojik ve Tarihsel bir Bakış

Elhadji Bachir Sani Hamet ¹

Özet: Bu araştırma Nijer’in eğitim sistemi ile kültür ve kimliğinin inşası arasındaki mevcut ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu makalede, sömürgecilik döneminden günümüze kadar Nijer’in siyasî tarihine odaklanılmıştır. Nitekim geçmişte yaşanan çeşitli gelişmeler Nijer’in siyasi tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte yaşanan gelişmelerinin ardında Nijer’de yönetim biçimi demokratik sürece doğru geçişi tecrübe etmektedir. Nijer’in bağımsızlığı dâhil olmak üzere, istikrarın olmadığı dönemlerde iktidar tarafından uygulamaya konulan eğitim ve kamu politikalarının kültürel hayat ve kimlik üzerindeki etkileri tartışmaya açıktır. Genel olarak, Nijer’in toplumsal gerçekliği ve kültürel dokusu dikkate alınarak, yeni bir eğitim sistemi müfredatı uygulamaya konulmuş olmakla birlikte, birçok eksikliğin varlığı da göze çarpmaktadır. Dolayısıyla, bağımsız bir ülke olmasına rağmen, başta Fransa olmak üzere dış devletler tarafından Nijer’in iç politikasına yapılan yoğun müdahalelerden dolayı ülkenin eğitim standartları hedeflenenden daha aşağı seviyededir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Eğitim Politikası, Kimlik, Kültür, Nijer’in Siyasal Tarihi

Education System, Culture and Identity in Niger: A Sociological and Historical Perspective

Abstract: This study aims to understand the current relationship between the education system of Niger and the construction of its culture and identity. Therefore, this study aims to focus on the political history of Niger from the colonial times to the present. As a matter of fact, various developments in the past have important places in the political history of Niger. However, regardless of the experienced developments, the country still entered the democratic process. More precisely, the research focuses on the education and public policies implemented by the relevant political power, which occurred consecutively during its precarious period, including the independence of the country. Also, it will be discussed whether the education policies implemented have impacts on the culture and identity of Niger. Overall, it is observed that, despite the attempts to implement the curriculum of a new education system based on the country’s respective competencies, realities and culture, many shortcomings still exist. Therefore, despite being an independent country, the education level of the country remained under the determined goal due to the intense interventions made by foreign powers, especially France, in the domestic policy of Niger.

Keywords: Culture, Identity, Niger’s Political History, Public Educational Policy

¹Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sakarya, Türkiye, esanihamet@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8504-113X

1. Giriş

Batı Afrika’da bulunan Nijer Cumhuriyeti, 1,267,000 km²’lik bir alanı kaplamaktadır. Nijer, kuzeyde Cezayir ve Libya, doğuda Çad, güneyde Nijerya ve Benin, batıda ise Burkina Faso ve Mali ile komşu konumundadır. Nijer yarı-başkanlık sistemi ile yönetilmekte olup başkenti Niamey’dir. 2012’deki son genel nüfus sayımı ve konut sayımına göre, Nijer’in nüfusu 17 milyon iken 2019 yılında 23,310,715’e çıkmıştır¹. Worldometers verilerine göre, 2020’de Nijer’in nüfusu 24,606,611 olarak tahmin edilmektedir².

Sömürge döneminden günümüze kadar, Fransız sömürgesi altındaki diğer Afrika ülkelerinde olduğu gibi, iç ve dış faktörlerin bir araya gelmesi Nijer’de de birçok siyasî gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Örnek olarak Afrikalı milletvekillerinin Fransız parlamentosunun entegre edilmesi ve seçimi, Çerçeve Yasanın kabul edilmesi, Fransız Afrika Topluluğu’na katılımı, sömürge ülkelerin bağımsızlığa kavuşması bunlar arasında yer almaktadır. Afrika ülkelerin yüksek petrol rezervine ve yer altı zenginliklerine sahip olmasına rağmen bu doğal zenginlikler ülkenin gelişmesine katkı vermek yerine yukarıda bahsedilen siyasi ve toplumsal gelişmeler nedeniyle Afrika ülkelerin’in geri kalmışlığının temel kaynağı haline gelmiştir. Afrika’nın geri kalmışlığına sebep olan faktörler arasında, eğitim ve kültürün ihmal edilmesi öncü bir rol oynamıştır. Afrikalılar kendilerini kolonyal asimilasyon karşısında, kendi kültürlerini ve geleneksel değerlerini tamamen kaybetmiş bir durumda bulmuştur. Bu konuyla ilgili olarak Césaire’in (1995, 13) aşağıda alıntılanan ifadeleri kayda değer niteliktedir:

“İçi boşaltılmış ve öz kültürüne yabancılaştırılmış toplumlardan, tahkir edilmiş kültürlerden, iflas etmiş kurumlardan, el konulan topraklardan, katledilen dinlerden, yok edilen sanatsal ihtişamdandan, olağanüstü baskı içerisinde hayatını devam ettiren, batı korkusuyla sarsılmış, aşağılık kompleksiyle malul, gururları ayaklar altına alarak diz çöktürülmüş ve umutsuzluk aşılammış milyonlarca insandan bahsediyorum”.

Bu davranış sömürgeleştirilmiş ülkelere karşı Batılı güçlerin, diğer medeniyetlerin kültürlerini ve özgürlüklerini yok sayması anlamını taşımaktadır. Konuyla ilgili olarak, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde, yakın dönemde, Afrika ve Asya kökenli toplulukların ötekileştirildiği ve dışlandığı görülmektedir. İngiltere’de ülkenin çok kültürlü olduğu açık olmasına rağmen muhafazakârlar çok kültürlü kavramına sistematik biçimde karşı çıkmaktadır. Onlara göre İngiltere, yüzyıllar içerisinde temelde ulusal kimlik

¹RGP/H 2012

²www.worldometers.info/policy, Erişim Tarihi: 20.12.2020.

sayesinde bir arada tutulan farklı bir kültür geliştirmiş ve bu nedenle bir ayrıcalıklı olarak bu konumunu sürdürmelidir. Muhafazakarların aksine birçok liberal, Britanya toplumu için çok kültürlü tanımlamasını yapmaktadır. Fransa’daki etnik azınlık nüfusunun oranı İngiltere’dekine yakındır; yapısı da kabaca benzerlik göstermektedir. Fakat orada hem muhafazakârlar hem de liberaller ülkenin çok kültürlü olduğunu reddetmektedir. Fransız siyasi geleneği güçlü bir vatandaşlık fikrine dayanmaktadır. Fransız vatandaşı olmak özgürce Fransız ulusuna bağlı olmak, ayrımcılık yapmaksızın diğer vatandaşlarla eşit bir şekilde aynı hak ve ödevlere sahip olmak demektir. Bu çerçevede Fransız yasaları tüm vatandaşları eşit olarak kabul eder, azınlık kavramına yer vermez. (Parekh, 2002, 8). Nitekim Fransızlar çok kültürlü kavramına sıcak bakmazlar. Fransa ferdi özgürlük insan hakları ve evrensel değerleri savunan bir ülke olmasına rağmen ancak çok kültürlü kavramına olumsuz yaklaşımlarının nedeni genel itibariyle diğer Batı ülkelerinde olduğu gibi Fransa’da da toplumsal ve ekonomik kaygılar önde gelmektedir. Birbirinden tamamen farklı toplulukların aynı ortamda bir araya gelmesi durumunda her iki tarafın da hem olumlu hem olumsuz şekillerde etkilenmesi kaçınılmazdır. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde kimliklerini tehdit altında gördükleri için çok kültürlük kavramı bir milli güvenlik meselesi olarak algılanmaktadır. (Le Coadic, vd. 2005, 25).

Harita 1 Nijer Haritası ve komşuları³

³<https://www.turkiye-rehberi.net/nijer-haritasi.asp>. Erişim Tarihi: 12/01/2022.

Birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, Nijer de yukarıdaki bu gelişmelerden kaçamamıştır. Bu çalışmada, Sahel’in bir geniş ülkesi olan Nijer cumhuriyetinde yaşanan farklı siyasi istikrarsızlıkları, tüm tutarlılık ve tutarsızlıklarıyla eğitim reformları üzerindeki etkileri üzerinde durulacaktır. Çalışmada kullanılan metodoloji esas olarak eleştirel literatür kaynakları üzerinde şekillenmiştir. Bunların arasında başta Afrika olmak üzere Nijer’in genel tarihi ve eğitim ile ilgili kaynaklar, makaleler, tezler, resmi belgeler bulunmaktadır.

2. Nijer’in Siyasi Tarihi

Bu kısımda Nijer’in siyasi tarihi üzerinde durulmuştur. Öncelikle, Nijer’in sömürge öncesi döneminden bağımsızlığa, ardından bağımsızlıktan günümüze olan dönemi bütün detaylarıyla ele alınmıştır. Nijer’in siyasî tarihini incelemeye önce Nijer’in siyasî sistemi ve idarî yapısından bahsetmek yerinde olacaktır.

Bağımsızlıktan günümüze, Nijer çeşitli anayasal deneyimler ve farklı siyasi sistemleri yaşamıştır (Zaki, 2017, 6). Bunun yanı sıra başkanlık sistemi, yarı-başkanlık sistemleri uygulanmıştır. Bununla ilgili olarak bağımsızlıktan hemen sonraki uzun sürede tek parti ve diktatörlük rejimi altında kalması nedeniyle, Nijer’in demokratikleşme mücadelesi sekteye uğramıştır. Öte yandan, bağımsızlıktan sonra kimi olumlu gelişmeler kaydedilmiş olsa da ülkede kimi zaman siyasî istikrarsızlıklar da yaşamıştır. 1960’tan günümüze kadar Nijer’de 7 farklı cumhuriyet yönetimi kurulmuş ve 4 ayrı darbe meydana gelmiştir. Birinci, ikinci, dördüncü ve altıncı cumhuriyetlerin anayasalarında başkanlık yönetim sistemi olarak kabul edilmiş iken üçüncü, beşinci ve yedinci cumhuriyetlerde ise yarı-başkanlık sistemi tercih edilmiştir (Zaki, 2017, 30). Fransız tipi yarı-başkanlık sistemiyle yönetilen Nijer, yasama ile yürütme arasındaki ilişkileri tek ulusal meclis tarafından yürütülmektedir, 2011’den bu yana yedinci cumhuriyet sürdürmektedir. Anayasaya göre Nijer’de üç farklı erk mevcuttur: Yasama, yürütme, yargı.

Anayasa hükümlerine göre yargı, yasama ve yürütmeden bağımsızdır. Yargı fonksiyonu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay ve bölge mahkemeleri tarafından görülmektedir. Cumhurbaşkanı ve milletvekilleri eşit ve gizli oya dayalı seçimler ile halk tarafından, doğrudan doğruya seçilmektedir. İdari örgütlenmesi açısından ise ülke üniter bir yapıya sahiptir.

2.1 Sömürgeден Bağımsızlığa

Nijer’in sömürge tarihini ele almak, genel itibariyle dolaylı olarak sömürge altındaki Afrika’nın genel tarihinden ayrı değildir. 19.yüzyılda, Afrika topraklarının yaklaşık %80’ine ulaşan bir alanda, Afrika’da yönetim sisteminde genel geleneksel ve kabile liderleri ile hanedanlar (imparatorluklarda, krallıklarda, klan ve soy) tarafından yönetilmiştir. Birkaç yıl sonra, yukarıda bahsedilen durumların ardından, radikal olmasa da olağanüstü gelişmelere tanık olunmuştur. 1914’te, Etiyopya ve Liberya’nın tek istisnası dışında, bütün Afrika, Avrupa güçlerinin egemenliği altındadır (Boahen, 1987, 22-23). Bu tarihten kısa bir süre önce 1884-1885 yılları arasında Berlin’de uluslararası bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansın ana amacı, Afrika’yı Fransa, İngiltere, Almanya, Belçika gibi Avrupa devletleri tarafından paylaşılmasıydı.

Paradoksal olarak, konferansın Afrika adına olmasına rağmen, bu konferansa hiçbir Afrika ülkesi katılmamıştır. Dahası, tam da bu noktada, batılı güçlerin yüzünde Afrikalılar, düşünmeyen ve akıl yürütme yeteneği olmayan düşük profilli insanlar, barbarlar, vahşiler olarak kabul edilmiştir. Bu paylaşım, farklı Afrika halklarının sosyal tarihi, siyasi ve kültürel gerçeklerine değer vermeden gerçekleştirmiştir. Tek önemli olan Avrupalı devletlerin ekonomik çıkarlarıydı. Böylece örnek olarak Nijer ve Nijerya aralarındaki sosyal hayat, etnik gruplar ve kültür ile ilgili ortaklıklara rağmen, keskin bir şekilde ayrıştırılmıştır. Ünlü Burkina Fasolu tarihçisi Joseph Ki-Zerbo (1922-2006), bu paylaşım ile ilgili olarak söylemiştir ki “Çizilen her sınır, Afrika’nın sırtında bir hançer gibi görünmektedir”.

Böylece, birkaç yıl sonra, 1904 ve 1906 Fransız-İngiliz anlaşmaları ile birlikte, Nijer topraklarının nihai konfigürasyonunu Fransız işgali altına almasına sebep olmuştur. Nijer, sömürgeciler tarafından tamamen kontrol edilinceye kadar ilk resmi olarak “*Nijer’in Askeri Bölgesi*” olarak adlandırılmıştır. Daha sonra Temmuz 1922’de, Fransız Batı Afrikası’na (Fransızcası : Afrique Occidentale Française) entegre olan “*Nijer Kolonisi*” haline gelmiştir. Fransa tarafından atanan bir vali, tüm bölgeyi kontrol etmekten sorumludur. Buna “*Direct Rule*” ya da “*Doğrudan Yönetim*” adlandırılmaktadır. Jules Ferry tarafından 19. yüzyılda Fransızlar tarafından önerilen laik sömürge okulu aracılığıyla halkların doğrudan yönetimi ve nüfusların kendi kültür ve değerleri öğrenmektense Avrupa uygarlıklarının değerlerine göre asimile edilmesine dayanmaktadır⁴.

1946’da Nijer, Fransa Ulusal Meclisi’nde 2 milletvekili ile temsil edilmektedir. Eylül 1958’de, Afrikalıların bağımsızlıklarına erişmelerini sağlayan General De Gaulle tarafından bir referandum düzenlenmiştir. Seçimlerin sonunda Diiori Hamani liderliğindeki Fransız-Afrika Topluluğu taraftarları %78 oranı ka-

⁴<http://lactualite-niger.com/>. Erişim Tarihi: 12-4-2019.

zanırken Djibo Bakary liderliğindeki bağımsızlar oyların sadece %22’sini almıştır. Fransız işgali altındaki tüm Afrika ülkeleri arasında yalnızca Sekou Touré’nin Gine’si oy kullanıp bağımsızlığına kavuşabilmiştir. Bu zafer, Afrika Demokratik birliğine (RDA) bağlı Nijer İlerleme Partisi (Parti Progressiste Nigérien) lideri Diori Hamani’nin iktidara gelmesini sağlamıştır. Nijer’de 18 Aralık 1958 tarihinde cumhuriyet ilân edilmiş, ülkenin ilk anayasası 25 Şubat 1959’da kabul edilmiş ve Nijer 3 Ağustos 1960’ta bağımsızlığa kavuşmuştur⁵ .

2.2 Bağımsızlıktan Günümüze

Bağımsızlıktan bu yana Nijer’in siyasi tarihinde birçok siyasi eğilim var olmuştur. Siyasi istikrarsızlık birçok durumda devletin işleyişini engellediği gibi belirli kurumsal kırılmalık ve çok sayıda idari kriter kaybı yaratmıştır. Özellikle hükümet çalışmalarının uygulanmasında kalıcılık ve belirsizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Danda, 2004, 6). Fransız sömürgesi olan Nijer, 1960 yılında bağımsızlığını kazanmıştır, bağımsızlığından bu yana Nijer’de yedi kere cumhuriyet idaresi kurulmuş ve bununla birlikte dört askerî darbe yaşamıştır. 1960 yılından sonra PPN (*Parti Progressiste Nigérien*) iktidarında başlayan ilk Cumhuriyet tek partili bir sivil otorite rejimi ile yönetilen Nijer, 1974’te yaşanan asker darbenin ardında 1991 yılına kadar askeri bir rejimle yönetilmiştir.

Askerî rejimin uzun sürmesi, toplumsal istikrarsızlık ve demokratikleşmenin gerçekleştirilememesi yüzünden kimi toplumsal hareketlerin meydana gelmesine neden olunmuştur. Kasım ayında, İkinci Cumhuriyetin çıkışına zemin hazırlayan yeni bir anayasa kabul edilmiştir. Bununla birlikte öğrenci direnişleriyle güçlendirilen sendika hareketleri, Temmuz 1991’de gerçekleştirilen siyasal uzlaşma olarak bilinen ulusal Egemen Konferansı toplanıncaya kadar bu rejimi bastırmıştır. Bu Ulusal Konferans ile birlikte, Cheffou Amadou liderliğinde 15 aylık demokratik bir geçiş hükümeti kurulmuştur. Geçici hükümet tarafından düzenlenen referandumun ardından, Aralık 1992’de üçüncü Cumhuriyet anayasası kabul edilmiştir.

Özetlenecek olursa genel olarak Nijer’in siyasi tarihi diğer Afrika ülkelerinin de karşılaştığı toplumsal, ekonomik, siyasal ve yönetsel meselelerle mücadeleyi içermektedir. Nitekim bağımsızlığın kazanılmasından sonra 1991’de gerçekleştirilen siyasal uzlaşma neticesinde 1993 yılında demokratik hayata geri dönmüştür. Ancak bu tarihten itibaren dört defa yaşanan askeri darbeler sonucu Nijer’in demokratikleşmesi akamete uğradığı gibi siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar devam etmiştir.

⁵<http://lactualite-niger.com/>. Erişim Tarihi: 12-4-2019.

Şunu belirtmek gerekir ki Nijer’de yapılan askeri darbelerin tamamına yakını, başta Fransa olmak üzere dış güçler tarafından verilen desteklerle gerçekleştirilmiştir⁶. Nitekim Nijer Ordusu’nun neredeyse tüm üst düzey yetkilileri Fransa’da eğitilmiştir. Bağımsız bir ülke olmasına rağmen, Nijer Fransa’nın siyasi ve kültürel etkisi altında olmaya devam etmektedir. Bu nedenle neo-sömürgecilik olarak bilinen yeni sömürgecilik sistemi, Nijer’de bir gerçektir ve hemen hemen her sektörde varlığını hissettirmektedir.

3. Eğitim Politikaları ve Stratejileri

Yukarıda Nijer’in bağımsızlıktan önce ve sonra yaşanan siyasi süreçlere uzunca değinildiği gibi bu bölümde de ülkenin geleceği yönelik siyasi kurumuna yön verecek olan elit tabanı yetiştirecek eğitim kurumu üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda sömürge döneminde Nijer’deki eğitim politikaları tahlil edilmiştir.

Her şeyden önce mevcut Nijer eğitim sisteminin nasıl yapılandırıldığına görülmesi gereklidir. Nijer’de mevcut eğitim sisteminin oryantasyonuna ilişkin 1 Haziran 1998 tarihli 98-12 sayılı Kanun ile çıkarılmıştır⁷. Bu kanun, eğitim sistemini örgün eğitim ve yaygın (informel) eğitim olmak üzere iki alt grup etrafında düzenlemektedir. Örgün eğitim sisteminin yapısı 4 eğitim kademesinden oluşmaktadır. Bunlar, anaokulu (2 veya 3 yıl), ilköğretim (6 yıl), ortaokul (4 yıl), orta öğretim (3 yıl), teknik ve mesleki eğitim ve Yükseköğretimle oluşmaktadır. Yaygın (informel) eğitim ise temel olarak devletin başlattığı okuryazarlık seferberliğini ve Kur’an kurslarını kapsamaktadır (Gerard, 2004, 8).

3.1 Sömürge Döneminde Eğitim

Nijer’de, sömürge işgalinin ilk döneminde (1900-1945), Nijer’in eğitim sistemi çok geri kalmıştır. Fransız sömürge doktrini iki çelişkili yaklaşıma dayanmaktadır. Fransa, bir yandan, temelde eğitimi içeren bir misyon olan Afrikalıları ”medenileşmek” misyonuna sahip olduğunu ileri sürerken, diğer yandan koloniler, okul düzeyi de dahil olmak üzere kendi idareleri için ödeme yapmak zorunda bırakılmıştır (Leonardo, vd. 2012, 11). Bu durumda, Mali, Çad, Nijer gibi yoksul bölgelerin tersine müreffeh kolonilerde okulların kurulması ve geliştirilmesi Fransız menfaatleri gereği tercih edilmiştir. Bu yaklaşım aynı zamanda Leonardo vd. (2012) göre sömürge yönetiminin ilk yıllarında Nijer’deki okul sisteminin “ilkel” seviyede gelişimine neden olmuştur. Bu yazarlar, Nijer’de gerçek eğitim geliştirme politikasının

⁶Fransa’nın Nijer’deki darbelerde oynadığı rol hakkında daha fazla ayrıntı için Klaas van Walraven (2014), Idrissa Kimba (2008) gibi yazarlara bkz.

⁷<http://www.men.ne/RLR/textes/40-0.html>. Erişim Tarihi: 25-12-2020.

başlatılmasının “Çerçeve Yasası” bağlamında ve siyasi liberalleşme ile birlikte 1956’dan sonra mümkün olabildiği tespitinde bulunmuşlardır. Sömürgeci güçlerin sözde eğitim politikası girişimlerine rağmen, sonuçlara bakıldığında halk nezdinde beklenen seviyenin altında kalmıştır. Robert Charlick’in (1991’dan, akt. Leonardo, vd. 2012, 12) belirttiği gibi ”Fransa, Nijer’deki nüfusunun eğitimini neredeyse ihmal etmiştir”. 1956’da, “Çerçeve Yasası” çerçevesinde özerklik statüsünü kazanan Nijer’de, Nijerli çocukların %2’sinden azı ilköğretimde kayıt olmuştur. Bunun sebebine bakıldığında 1931’de açılan ilk ortaokulu sadece elit ve soylu çocuklarına yönelik olmasından kaynaklanmaktadır. 1956’nın sonlarında, Nijer’de ortaokulda kayıtlı olan sadece 600 öğrenci var iken, bunlardan sadece 4’ü o yıl üniversite sınavına girmiştir (Leonardo, vd. 2012, 14). Bu rakamlara bakıldığında Nijerlilerin eğitiminin Fransa için önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi Fransa’nın eğitimi tesis etme amacı Nijerlilerin eğitimi seviyesini yükseltmek değil, Nijer halkının Fransız sömürmesine boyun eğmesini kolaylaştırma stratejisine dayanmaktadır.

Meunier’in (2000, 17) belirttiği gibi Fransız sömürgeci Afrika eğitim politikasının temel amacı, ülkelerin kanaat önderlerini ve soylu sınıf kesimini denetim altına almaktır. Böylece sömürgeci idareye hizmet etmektedir. Bu nedenle eğitim seçicidir, soylular için tasarlanmıştır, ancak sömürge rejiminin “*commis*”lere (Fransızcada bu kelime, sömürgeciler ve sömürgeleştirilenler arasında aracı rolü oynayan insanları belirtir) yani bilinen (kâtip) sömürgeci güçlere hizmet edenlerin ihtiyaçlarını dikkate alır. Diğer bir ifadeyle yerli seçkinleri Fransızlaştırmak, Fransız kültürü ile bağlantılı bir eğitim vermek, onlara kültür aktarımında bulunmak ve onları işbirlikçilere dönüştürmek başlıca hedeflerdir.

Fransızların oluşturduğu eğitim politikası Nijer’de eğitimin gelişmemesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim Meunier’e (2000, 17-18) göre, ilk Fransız okulu 1817’de Senegal’de açılmıştır. Öte yandan, Nijer’de ilk okul 1902’ye kadar kurulmamıştır. Ayrıca Nijer’de 1945-1960 yılları arasında bir okullaşma politikasını uygulamaya koymuştur. Ancak bu politika her zaman yerel seçkinlere öncelik vermiştir. 1948’den 1960’a kadar ilkokul öğrencilerinin sayısı 4.500’den 21.000’e çıkmıştır. Bu sayı, %3,6 brüt kayıt oranına karşılık gelir; orta öğretime gelince, 1960’da sadece 1040 öğrenci vardı.

Başlangıçta, geleneksel şeflerin oğulları yerine kölelerin ve alt sınıf çocuklarını sömürge okuluna gönderdiklerini belirtmek önemlidir. Bunun ana nedeni, Fransızlara güvenmemeleri ve modern okulu bir tür kültürleşme ve yabancılaşma olarak görmeleridir. Birkaç yıl sonra, bu eğitim kurumunun yeni çağa olan ilgisini fark etmişlerdir. Meunier’in değerlendirmesi, bu durumun tam olarak bir özetidir. İlk başta Nijer’in ileri gelenleri ve şefleri, kendi çocukları yerine sadece köle veya düşük statüdeki çocukları sömürge okuluna göndermişlerdir. Daha sonra, bu yeni kurumun giderek onlar için temsil ettiği ilgiyi aşağı yukarı anlayınca ilgileri artmış, Frankofon ve Fransız hayranı olmanın ülkenin gelecekte egemen

sınıfında kalma ihtimali taşıdığını farketmişlerdir (Meunier, 2000, 18).

Dikkat edilmesi gereken bir diğer çarpıcı gerçek de birçok uzmanı tarafından İngiliz ve Fransız sömürgecileri arasında yapılan karşılaştırmadır. Birçok tarihçiye göre, Fransız sömürge tarafından ahlaki ve ideolojik asimilasyonu hedef olarak açıkça ifade eden Fransızların aksine İngiliz sömürgecilerin Afrikalıların eğitimine daha fazla önem verdiği kabul edilmektedir. Benavot ve Riddle’in (1988’den akt. Dupraz, 2015, 2) dediği gibi, Afrika’da, İngiliz sömürge mirasının, özellikle eğitim ve beşeri sermaye birikimi söz konusu olduğunda, diğerlerinden daha elverişli olduğu söylenmektedir. 1870’ten 1940’a kadar, İngiliz kolonilerinde ilkokula kayıt olma oranları Fransız kolonilerine göre daha yüksekti.

3.2 Sömürge Sonrası Dönemde Eğitim

Bu alt bölüm iki alt başlığa ayrılmıştır: Birincisi, Nijer’de askeri rejimler ve tek parti döneminde eğitim ile ilgilidir. İkinci alt başlık altında, Nijer’in demokratikleşmesi döneminde eğitim ele alınmaktadır.

3.2.1 Tek Parti Döneminde Eğitim: 1960-1990

Nijer, 3 Ağustos 1960 yılında bağımsızlığını kazandıktan hemen sonra, kurulan ilk hükümet tarafından 1974 yılına kadar tek partili bir rejimle yönetilmiştir, 1974’te devrilen hükümeti 1991’de yapılan ulusal Egemenlik Konferansına kadar askeri rejim himayesinde kalmıştır. Böylece, Diori Hamani başkanlığında 1974’e kadar süren PPN (Parti progressiste Nigérien) iktidarında yönetilen ilk hükümet kısıtlı imkânlarla ve sınırlı bir altyapı varlıklarıyla beraber ülkenin ayakta kalmasını sağlamıştır (Leonardo, vd. 2012, 63).

Nijer’in içinde bulunduğu bu zorlu ekonomik şartlara rağmen eğitim sistemine yönelik hükümet tarafından bir dizi kamu politikası geliştirilip uygulamaya konulmuştur. Ancak, kuruluş sırasında bu kamu politikalarının eşitsiz bir gelişmeye yol açtığı da bir gerçektir. Bu nedenle, geleneksel sektörün gelişimi, mesleki okullarda ulusal dillerde halk eğitim tipi eğitimin kurulması, medrese sektörünün geliştirilmesi, 1971 yılında Niamey Üniversitesi’nin kurulması gündeme getirilebilir. Özetleyecek olursak, Başkan Diori dönemi ülkenin okullaşma oranını %3’ten %11’e çıkartıp, çeşitli eğitim birimlerini düzenleyen genelgeler yayınlamıştır (Meunier, 2000, 12). Özellikle Nijer’de İmam hatip alanında resmi kurumsallaşma gerçekleştirilmiştir (Meunier, 2000, 63).

15 Nisan 1974’te Albay Kountché bir darbenin ardından iktidara gelmiştir. Ülkedeki buhrana rağmen, Kountche hükümeti önceki hükümetin eğitimi geliştirme politikasını sürdürme konusunda kararlı bir

davranış sergilemiştir. Hükümetin eğitim politikası özellikle geleneksel eğitim, medrese ve mesleki olmak üzere üç ana alanda daha fazla kaynak sağlamak ve sürdürmekten ibaretti. Böylece uranyum fiyatlarının beklenmedik biçimde yükselmesiyle beraber eğitime ayrılan bütçe %17’den %22’ye çıkmıştır. İlk olarak 1979’da Milli Eğitim Bakanlığı’nda İmam hatip okullarının ilk genel müdürlüğü kurulmuştur. Daha sonra 1982’de Zinder bölgesinde İmam hatip koleji, 1986’da Niamey’de İmam hatip lisesi kurulmuş ve son olarak Say İslam Üniversitesi’nin açılmıştır. General Kountché hükümeti tarafından gösterilen çabalara rağmen, Nijer’deki eğitim sektörü istenilen seviyede gelişim gösterememiştir. Yapılan yatırımlara rağmen, ilk yatırım adımı rağmen, Nijer’de eğitim durumu iyileşememiştir. Eğitim sistemi, programların eski olması ve uygulanan politika ile milli ihtiyaçların çoğalmasında ciddi bir uyumsuzluk kendini göstermiştir. Eğitim sisteminde yaşanan zorlukları ülkenin yüksek demografik büyümesinden, ancak her şeyden önce kötü yönetilmesinden kaynaklanmaktadır (Meunier, 2000, 65). 2020 yılında Nijer nüfusunun yıllık artışı 3,9 ile dünyada nüfusu en hızlı artan ülkeler arasındadır.

3.2.2 Demokratik Dönemde Eğitim: 1990-2020

1987’de Seyni Kountché’nin ölümünden sonra 1991 senesinde ulusal konferansın toplanmasına kadar, hükümetin ülke gerçeklerine uygun bir eğitim politikası takip ettiği söylenemez. 1980’li yıllarda başlayan ekonomik ve mali buhran Nijerli yetkililerin ekonomik durgunluğun giderilmesi için başvurduğu Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi küresel kurumların emriyle “*Yapısal Uyum Programlarını*” (Fransızcası: *Programme d’Ajustement Structurel*) uygulamasına yol açmıştır. Ancak bu uygulama eğitim dâhil olmak üzere tüm sektörlerde tahsis edilen kaynakların sınırlandırılmasına neden olmuştur. Kaynaklarla ilgili sınırlama politikası, Nijer’in 1990’da Tayland’da düzenlenen “*Herkes için Eğitim*” konferansında verilen taahhütleri yerine getirmesine izin vermemiştir. Bu konferanstaki katılımcılar, tüm vatandaşlarına eğitim vermeyi taahhüt etmiştir. Bu bağlamda, Eğitim Sisteminin analizi ve değerlendirilmesi için yeni katılımcı yaklaşımı başlatmak üzere *Genel Eğitim Durumu* 1992’de düzenlenmiştir (Dünya Bankası, vd. 2004, 4).

Bu Genel Eğitim Durumlarının sonuçları, 1 Haziran 1998 tarihli ve 98-12 sayılı kanunla beraber, birkaç yıl sonra Nijer *Eğitim Sistemi Oryantasyon Yasası* (Fransızcası: *Loi d’Orientation du Système Educatif Nigérien*) olarak bilinen ilk yasayı doğuracaktır. Eğitim sektöründe öncü bir nitelikte olan bu yasa, Nijer eğitim sistemini yönetmesi gereken temel ilkeleri barındırmaktadır. Bu yasa özellikle 4 ila 18 yaş arası çocuklar için eğitimi garanti ederken eğitimi milli bir öncelik haline getirip Fransızca ve milli dilleri öğretim dili olarak tanımlayıp eğitim sistemi yönetimini ademi merkezîyetçilik üzerine oturtmaktadır

(PASEC, 2016, 10).

”Devrimci” ve reformist olduğunu iddia eden bu yasa, eğitim alanındaki diğer programların doğuşuna zemin oluşturmuştur. “*On Yıllık Eğitim Geliştirme Programı*” (PDDE, 2003-2013) bu şekilde uygulamaya konmuştur. Aynı zamanda Dakar forumu sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır ve faaliyetlerinin çoğunluğunu ilkökul eğitime ayırmıştır. Eğitimin kalitesini önem vermeden uygulamaya devam etmiştir. Buna ek olarak, bu politikanın temel eksiği birincil sektöre odaklanarak diğer sektörleri (ikincil, yüksek ve meslekî eğitim) ihmâl etmesinden ileri gelmektedir. Bunun ardından, PDDE’nin başarılarını sağlamlaştırmayı ve genişletmeyi amaçlayan “*Eğitim Politikası Mektubu*” (LEP, 2013-2020) kurulmuştur. Bu politika esas olarak ücretsiz temel eğitim ve 16 yaşına kadar zorunlu okula devam ile ilgilidir. Aynı zamanda öğretim kalitesini ve altyapının kalitesini ve son olarak da okul ortamının çekiciliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. “*Eğitim Politikası Mektubu*”, genç kızların eğitim ve öğretimi için milli politikanın uygulanması yoluyla kız çocuklarının eğitimi teşvik etmektedir (PASEC, 2016, 10).

Bir diğer programsa “*Okullaşma ve Öğretim için Sektörel Programı*” olmuştur. (PSEF, 2014-2024). PSEF, PDDE’den daha kapsayıcı olmayı hedeflemektedir. Aslında, ana hedefler, ilk önce temel döngü 1 ve 2’nin genişletilmiş bir döngü haline getirilmesidir. Daha sonra kolejlerin ve özellikle kızların Brüt Öğrenim Oranının iyileştirilmesidir. Son olarak, ilk ve orta öğretimin kalitesinin iyileştirilmesidir. Nisan 2013’te tamamlanan PSEF, Teknik ve Mali Ortaklar tarafından onaylanıp 19 Nisan 2013’te hükümet tarafından kabul edilmiştir. PSEF, Nijer’de bir bütün olarak eğitim için geliştirilen ilk uzun vadeli planlama belgesidir (PASEC, 2016, 10-11). Aynı zamanda PSEF Nijer’deki güncel eğitim politikasıdır ve tüm resmi eğitim sektörünü kapsayacak şekilde Nijer’in sosyoekonomik kalkınması için lojistik, mali ve insan kaynaklarının artırılmasına odaklanmıştır. Bu politika, *Herkes İçin Eğitim, Binyıl Kalkınma Hedefi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri* gibi uluslararası topluluğun referans çerçevesiyle ilgili stratejileri içermektedir.

4. Nijer’de Eğitim, Kültür ve Kimlik

Ülkenin Eğitim sistemini politikasının tarihi arka planı hakkında bilgi verildikten sonra, burada sadece eğitim politikaları üzerinde odaklanılmıştır. Yukarıda detaylı bir şekilde bahsedilen eğitim politikaları tekrar edilmeyecektir. Ancak önemli olan sömürge döneminden bu yana bu eğitim politikalarının Nijer nüfusu içinde kültür ve kimliğin inşası üzerindeki etkisini açığa çıkarmaktır. Bu bakımdan, bu kısımda önce sömürge okullarının amacı ve Nijer’in bu çelişkiden kurtulma ve gelişimi için gerçekçi bir eğitim politikasına doğru ilerleme girişimi ele alınmaktadır.

4.1 Sömürge Okulunun Amacı

Althusser (1970) ve Durkheim (1902-1903) genel olarak okulda alınan eğitim ile toplumdaki kültür ve kimlik arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, sömürge yönetiminde kalan Afrika ülkeleri çok özel bir imaj sunmaktadır. Nitekim birçok yazar gibi Moumouni (1964), Ki-Zerbo (1997) de sömürgeciler gelmeden önce, Afrika gerçeklerine ve yerel kültürlerine dayanan bir eğitim sisteminin var olduğunu göstermişlerdir. Sömürgeci güçlerin gelişiyle birlikte var olan bu düzen aniden değişmiştir. Hedeflerine ulaşabilmek için Afrika’yı işgal eden ve egemenliği altına alan sömürgecilerin halkı kontrol altında alabilmeleri için eğitimin önemli bir rol oynayacağını bilmekteydiler. Bu hedefe ulaşmak için, sömürgecilerin Afrikalılara yönelik attığı ilk adım kendi dillerini öğretmek olmuştur. Bu durum bir toplumun eğitim dilinin ne kadar önemli olduğuna önemli bir göstergesidir. Bu yaklaşımın Fransız sömürgecileri arasında İngilizlerden daha yaygın olduğunu belirtmek önemlidir. Dupraz’ın (2015, 2) burada doğruladığı gibi, Fransız sömürge yöneticileri eğitimin yalnızca Fransızca olması konusunda ısrarcı olsalar da İngilizce Afrika’da yerel diller (en azından birinci sınıflarda) daha sık kullanılmıştır. Sonuç olarak, Fransız sömürge okulları İngiliz okullarından daha fazla Avrupalı öğretmen istihdam etmiştir.

Fransız sömürgeciliğinin kurbanı olan tüm Afrika ülkeleri gibi Nijer’e de aynı yaklaşım uygulanmıştır. Fransa tarafından tercih edilen Ahlaki ve kültürel mücadelesi Fransa için gerçek bir endişe idi. Bu mücadele ancak eğitim yoluyla yapılmalıydı. Bu bağlamda, Bouche’nin (1966’dan akt. Meunier, 2000, 20) belirlediği gibi: “Fransız Sudanı’nın geleceği, eğitim içerik ve uygulaması açısından bakıldığında, büyük ölçüde, içinde yaşayan nüfusların nasıl şekillendirildiğine bağlıdır. Yine de medeniyetimizin ahlaki ve maddi asimilasyonu neredeyse tamamen genç yerli nesillere aşılabiliriz eğitim ve öğretime dayanmaktadır. Ayrıca Fransa’nın Nijer nüfusuna yönelik uyguladığı eğitim politikaları, bu halkın entelektüel gelişimine zemin oluşturmayı değil, onu kültüründen ve özellikle dilinden ayırmayı hedeflemektedir.” Şu sözler bu durumu doğrulamaktadır:

“Askeri fetih sonrası amacımız entelektüel ve ahlaki fetih olan bir halkla karşı karşıyayız. Bu nedenle, onu kendimize yaklaştırmaya, şekillendirmeye, ruhunu tutmaya, ona damgamızı, özel izimizi empoze etmeye çalışmalıyız. Zorunlu dönüşüm vasıtası elbette dildir. Bunun en kolay ve en doğal yolu dilimizi Afrikalılara öğretmekle gerçekleştirilebilir.” (Meunier, 2000, 20).

Fransız sömürge eğitiminin bu ahlaki savaşı Georges Hardy (1917’den akt. Labrune, vd. 2012, 7-8) tarafından da teyit edildi, eğitim, açıkça ”ahlaki savaş” olarak teorileştirildiği gibi Fransızların bir

özel durumu olduğu söylenebilir. Eğitim sömürgeciliğin ideolojik gerekçelendirme sürecinin merkezine yerleştirilmiştir. Meunier’in (2000) belirttiği gibi, dil, önemli bir araç ve tüm kültürün temeli olduğundan, sömürgecinin amacı, Afrikalıları Fransa’nın fikir ve değerlerine yaklaştırmak için kendi dilini empoze etmek en etkili araçlardan birisi olmuştur. Bir kültürde dilin önemi ile ilgili olarak Boselli (2002’den akt. Beidou, 2014, 18), kültür hakkında konuşurken dili hesaba katmak gerektiğini söylemektedir. Dil, formların ve içeriklerin, davranışların, normların ve değerlerin aktarıldığı araçtır. Aynı şekilde Danda’ya (2004, 37-38) göre:

“...Dil, kimlik bilincinin gelişmesinde ayrıcalıklı bir rol oynayan mükemmel bir kültürel ürün olarak tanımlanmaktadır. Rolü, bireylerin kültürel kimliklerinin farkına varmalarında temeldir ve uyumlarını güçlendirmede bir faktördür.”

Kimi Afrika ülkelerinde olduğu gibi, Nijer’de de farklı etnik gruplar müşterek bir toplumda bir arada yaşamaktadır. Her etnik grup, kültürünü ve yerel uygulamalarını aktaran kendi dilini konuşmaktadır. Nijer’de diller ana diller veya milli diller, resmi dil, ikinci veya yabancı dil olarak sınıflandırılmıştır. “Bu sınıflandırma, devletin onlara atfettiği sosyal ve kurumsal öneme göre yapılmaktadır” (Beidou, 2014, 6).

Nijer bağlamında, bu nedenle dilsel çeşitlilik ve bundan kaynaklanan kültürel bir çeşitlilik vardır. Nijerliler tarafından yüzyıllardır konuşulan yerel diller olarak da bilinen ve tüm kültürel, gelenek ve dini değerlerinin taşıyıcıları olan ana diller, Fransız dili lehine olarak arka plana indirgenmiştir. Nitekim Fransa sömürgesi olan birçok Afrika ülkesi gibi Nijer’de de resmi dil Fransızcadır. Resmi dil, bir devletin tüm resmi faaliyet ve işlemlerinde, idari, idare ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerde kullanılan dildir. Millet Meclisinde, mahkemede, orduda ve resmi konuşmalarda kullanılmaktadır (Essono, 2012’den akt. Beidou, 2014, 6-7). Oysa bu Fransız dili, Nijer’in yerli halklarına, sömürge döneminde okul kurumu vasıtasıyla empoze edilmiştir.

Bu durum, Nijer toplumunun Fransız sömürgesinin varisi olarak Meunier’in (2008) dediği gibi, ”beyazlar” okulunu kabul etme konusundaki isteksizliğini büyük ölçüde açıklamaktadır. Nitekim 2012’de yapılan genel nüfus ve mesken sayımına göre, Nijer’de 15 yaş ve üstü nüfusun tamamı için okuryazarlık oranı %30,11’dir. Günlük yaşamlarıyla ilgili basit ve kısa bilgileri okuyabilen, yazabilen ve anlayabilen herkes okuryazar kabul edilmektedir (RGP/H, 2012, 8-10). Bu okuma ve yazma kabiliyeti sadece Fransızca dilini ifade etmektedir. Sonuç olarak, Nijer nüfusunun çoğu, Kur’an’ı ezberlemesine ve Arapça konuşmasına rağmen, okuma-yazma bilmez kabul edilip yalnızca Fransızca bilmesi, bir Nijer vatandaşının okuryazar olduğu anlamına gelmektedir.

Burada paradoksal olan, Fransız diline verilen resmi dil statüsüdür. Bize göre bu, Nijer’in en başından beri Fransızca’yı ülkenin resmi dili haline getirirken yapılan ciddi bir hatadır. Bağımsızlığın hemen ardından, Fransız dilinden koparak gerçek bir dilsel devrim yapılmalıydı, fakat bu gerçekleştirilememiştir. Ancak sömürgeleştirme, bu dilin hâkimiyet sistemini Nijer’in diğer yerel ve ana dilleri üzerine kurmuştur. Bu nedenle Nijer’de Fransızca konuşmak, modern ve medeni olmakla eş anlamlıdır. Nijer halkının çoğunluğunda kendini ikinci sınıf görme algısı ya da kompleksi yerleşik hale gelmiştir. Bu algının kaynağı, sömürgecilik döneminde ve birkaç yıl sonrasında kurulan eğitim sistemidir. Bu dönemde, Nijer’in tüm devlet okullarında ve özel okullarında, kabul edilen tek öğretim ve iletişim dili Fransızca idi. İlkokuldan itibaren öğrenciler ana dillerinde iletişim kurduklarında öğretmenleri tarafından cezalandırılmışlardır.

Bu sürecin yaşanması, Nijer halkının kendi anadilini küçümsemesine ve Fransızca’ya daha öncelik vermesine yol açmıştır. Kabaca ifade etmek gerekirse, Siyah adamda aşağılık hissi gelişmiştir. Modern bir dil olarak kabul ettiği Fransızca’yı kendi dillerinden daha üstün görmektedir. Frantz Fanon’un belirttiği gibi:

“Siyah bir adam siyah arkadaşıyla karşı karşıya kaldığında, beyaz bir adamla olduğundan farklı davranmaktadır... Ayrıca, Siyah Antiller, Fransızca’yı kendi dilleri haline getirdiklerinde daha beyaz olacaklarını, yani iyi insanlara daha yakın olacaklarını düşünmektedirler” (Fanon, 1952, 14-15).

Çok sayıda şehir ve Nijer kasabasına seyahat etmiştik ve seyahat ettiğimiz bir Nijerli olarak bu gibi durumları birçok kez gördüm, gözlemledim ve tecrübe ettim. Nijerli bu durumu hafife almakta, kardeşini, Fransızca’yı kötü konuştuğu için eleştirmektedir. Bütün bunlar, Said’in(1978) belirttiği gibi, Oryantalizm tarafından geliştirilen Avrupa merkezli bir ideolojinin sonucundan başka bir şey değildir⁸.

4.2 Sömürge Eğitim Politikasını Kırmaya Yönelik Bir Girişim: Milli Bilincin İnşasına Doğru

1960 yılı, Fransız işgali altındaki bazı Afrika ülkelerinin bağımsızlık kazanmasıyla tarihe geçmiştir. Birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, Nijer de bağımsızlığına kavuştuktan sonra geleneksel, İmam hatip tipi okulları ve o güne kadarki edinilen tecrübeler göz önüne alarak ülkenin yerel gerçeklerine uyumlu bir eğitim sistemi kurmaya çalışmıştır. Ancak bu proje çok hızlı bir şekilde yapısal kırılganlığından dolayı akamete uğramıştır. Birçok yazar tarafından belirtildiği gibi, bağımsızlığın ardından Afrika ülkelerinde,

⁸Daha fazla ayrıntı için Ahmet Şimşek (2013), Alim Arlı (2004), Edward Said (2004; 1995), İbrahim Kalın (2007), Hasan Bülent (2002), Danuel Butt (2013), Sarga Moussa (2002), Kahraman (2002) ve Asaf Hüseyin (2006) gibi yazarlara bkz.

kamunun önderliğinde ve halkın desteğiyle eğitim sistemi hızlı bir şekilde gelişmiştir. Afrika devletlerinin büyük çoğunluğu, sömürge devletinin Malthuscu eğitim politikasından gecikmeksizin kopmaya çalışmıştır. Eğitim, bir ülke insanını bir araya getiren ve politik birliğini sağlayan, ekonomik, sosyal ve kalkınmanın olmazsa olmaz bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, evrensel ilköğretimin hedefleri ve Addis Ababa konferansında onaylanan orta ve yükseköğretimin geliştirilmesinin vurguladığı gibi, eğitim bir öncelik olarak görülmektedir. Bu konferans ilk kez 1961’de bağımsız Afrika devletlerini bir araya getirmiştir (Labrune, vd. 2012, 11).

Nijer, Addis Ababa zirvesine katılan ve eğitim sistemini reformdan geçirmeye kararlı olan Afrika ülkelerinden biridir. Ancak siyasi bağımsızlık ekonomik bağımsızlıkla paralel olmadığından bu hedeflere ulaşamamıştır. Uygulanan eğitim politikalarının çoğu, yurtdışında tasarlanan ve geliştirilen eğitim projeleri esas alınarak Nijer’in gerçeklerine yabancı ülkeler tarafından uygulamaya konulmuştur. Danda’ya (Danda, 2004, 40) göre genel olarak, yerinden yönetimi olmasına rağmen ancak bölge halkına danışmadan ve halkın tercihlerine bakılmaksızın gayet sert kamu politikalarına maruz kalınmıştır.

Bu durum şu şekilde açıklanabilir: bir taraftan yabancı ülkeler (Partenaires Techniques et Financiers) Afrikalı hükümetlere bir politikayı empoze ederken, diğer taraftan hükümetler de bu politikayı halklara dayatmaktadır. Kısacası, Nijer bağımsızlığını kazanmasına rağmen, sömürge mirası olan eğitim sistemi ön planda olmak üzere, birçok sosyo-politik ve kurumsal alanda hala etkilenmeyi sürdürmektedir. Tek başına Fransızcanın resmi dil olması bunun ispatıdır. Burada asıl mesele dile karşı şahsî bir tavır değildir, modernleşme sürecini tecrübe eden bir halkın Batı uygarlığıyla etkileşim halinde iken, kendi kültür ve diline sahip çıkmasının gerekliliğidir. Türk sosyolojisinin kurucu babası olan Ziya Gökalp’in haklı olarak belirttiği gibi, “Dil ulusun temelidir. Sanat, kültür, düşünce, hukuk, din gibi toplumsal bileşenler dil aracılığı ile ifade edilir... Dilsel bağımsızlık siyasal bağımsızlığın başlangıcıdır” (1976’dan akt. Kaçmazoğlu, 2013, 8). Şunu belirtmek gerekir ki sömürgeciler Fransa olmak üzere Afrika ülkelerine zorla ya da istemeden bağımsızlık vermişlerdir. Bunun için bağımsızlıktan önce ve sonra General de Gaulle, Afrika ülkelerinin Fransa karşısındaki bağımlılığının sürdürülmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Nijerliler resmi olarak Fransa’nın vesayeti altında olmasalar da, günlük yaşamlarında ve çeşitli alanlarda Fransız değerlerini Fransız dili aracılığıyla taşımaya ve aktarmaya devam etmektedir. Bu bakımdan, askeri sömürgeleştirme 1960 yılında sona ermiş olsa bile, dayatmayla medeniyet ve modernleşme gerekçesiyle kültürel ve ideolojik anlamda bir sömürgeleştirme söz konusudur, böylece Nijer halkı bunun farkına varıncaya kadar böyle devam edecektir. Son dönemde terörle mücadele adına Nijer’de bulunan yabancı askeri üslerin, özellikle de Fransız ordusunun sayısı göz önüne bulundurulduğunda, askerî

hâkimiyetin sona erip ermediği tartışmalı bir husustur. Garip bir şekilde, bu yabancı askerlerin Nijer’de varlığını sürdürmesine rağmen, terörizmle mücadele konusunda sınıfta kaldığını açıkça göstermektedir. Bu bağlamda birçok Nijerli, kendi ailesinin yasını tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle, bu yabancı askeri kuvvetlerin Nijer’de bulunmasının gerçek nedeni hakkında sorular zihinlerde uyanmaktadır.

Nijer’de, ülkenin sözde entelektüel ve okur-yazar nüfusu hala Fransızca ile düşünmekte ve yazıp konuşmaktadır. İyi Fransızca konuşmayı bilmek, kültürlü, uygar ve modern bir adam olmak anlamına gelmektedir. Fransızcanın sahip olduğu resmi dil statüsü, birçok yurttaşımızın, bilgi ve becerisine rağmen Fransızca bilmediği takdirde okuryazar olmadığı anlamına gelmektedir. Bu çerçevede yukarıda bahsedilen uygulamadaki eğitim politikası yüzünden Nijerli yetkililer, istenilen seviyeye ulaşmakta başarısız olmuşlardır. Yerli eğitim müfredatından oluşan bir eğitim politikası oluşturulmadığı takdirde amaçlanan milli bilincin gerçekleşmesi mümkün değildir.

5. Sonuç

Bu çalışma içerisinde Nijer’in siyasi ve eğitsel tarihine dair panoramik bir çerçeve sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca önce Nijer’in sömürge döneminden bağımsızlığına kadar geçen zaman dilimi ve ardından bağımsızlıktan günümüze kadar siyasi tarihine dönemsel olarak değinilmiştir. İlk bölümde kısaca kurumsal yönere, özellikle sömürgeci güçlerin gelişinden bağımsızlığın kazanılmasına kadar Nijer’in izlediği çeşitli süreçlere vurgu yapılmıştır. Daha sonra, bağımsızlıktan günümüze kadar Nijer’in tarihini karakterize eden çeşitli olaylar ele alınmıştır. Bu kısım, uzun ayrıntılara girmeden önce ele alınan ve tahlil edilen, demokratik rejimlerin yaşanan siyasi çekişmeler ve kesintilerle ilgilidir. Yaşanan bu gelişmeler esas olarak dahili nedenler olarak belirtilmiştir. Konuyla ilgili olarak yaşanan bu gelişmelerden bazıları dış müdahale eliyle gerçekleşmiştir. Öncelikle Fransa’nın Nijer’in içişlerine müdahalesi yaşanan siyasi bunalımların özellikle darbelerin önde gelen nedenleri arasında yer almaktadır.

Özetlenecek olursa genel olarak Nijer’in siyasi tarihi diğer Afrika ülkelerinin de karşılaştığı toplumsal, ekonomik, siyasal ve yönetsel meselelerle mücadelesini içermektedir. Nitekim bağımsızlığın kazanılmasından sonra 1991’de gerçekleştirilen siyasal uzlaşma neticesinde 1993 yılında demokratik hayata geri dönmüştür. Ancak bu tarihten itibaren dört defa yaşanan askeri darbelerle beraber Nijer’in demokratikleşmesi akamete uğradığı gibi siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar devam etmiştir.

Şunu belirtmek gerekir ki Nijer’de yapılan askeri darbelerin tamamına yakını, başta Fransa olmak

üzere dış güçler tarafından verilen desteklerle gerçekleştirilmiştir⁹. Nitekim Nijer Ordusu’nun neredeyse tüm üst düzey yetkilileri Fransa’da eğitilmiştir. Bağımsız bir ülke olmasına rağmen, Nijer Fransa’nın siyasi ve kültürel etkisi altında olmaya devam etmektedir. Bu nedenle neo-sömürgecilik olarak bilinen yeni sömürgecilik sistemi, Nijer’de bir gerçektir ve hemen hemen her alanda görülebilmektedir.

Çalışmanın ikinci kısmında, sömürge döneminden demokratikleşme dönemine kadar uygulanan eğitim politikaları incelenmiştir. Özellikle, uygulanan politikaların yetersizliğine ve sömürgecilerin bu politikaları uygulama konusundaki ihmallerine dikkat çekilmiştir. İlave olarak, demokratik dönemi karakterize eden, tüm tutarlılığı ve tutarsızlığı ile yapılan reformlardan bahsedilmiştir.

Son olarak, eğitim sistemiyle Nijer’deki kültür ve kimlik üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Daha spesifik olarak, bu çalışma bağımsız bir devlet statüsünde olmasına rağmen Nijer’deki eğitim sistemi şekillendiren ve etkisi altına alan sömürgeci politikaların gerçek hedefine odaklanmıştır.

Bilindiği üzere eğitimin bir halkın kültürü ve kimliği üzerinde doğrudan etkisi yadsınamaz. Bir toplumdaki fertler arası iletişimin kurulabilmesi için sahibi oldukları kültür ve kimliğin koruyucu ve taşıyıcı unsuru dildir.

Nitekim sömürgeciler gelmeden önce, Afrika gerçeklerine ve yerel kültürlerine dayanan bir eğitim sisteminin varlığı söz konusuydu. Sömürgeci güçlerin gelişiyle birlikte var olan bu düzen aniden değişmiştir. Hedeflerine ulaşabilmek için Afrika’yı işgal eden ve hakimiyeti altına alan sömürgecilerin halkı denetim altına alabilmeleri için eğitim sisteminin önemli bir rol oynayacağını biliyorlardı. Bu hedefe ulaşmak için, sömürgecilerin Afrikalılara yönelik attığı ilk adım kendi dillerini öğretmek olmuştur.

Moumouni’ye (1964) göre, sömürge öncesi Afrika’da eğitim ve geleneksel öğretim iki temel unsura dayanıyordu: aile ve cemaat. Geleneksel Afrika eğitim sisteminde okul ve hayat el ele gider ve eğitim, aile ortamında erken yaşta başlardı. Bu nedenle, popüler Afrika epistemolojileri Batı epistemolojilerinden farklıdır. Büyülü ve mistik yorumları kabul ederler. Afrika epistemolojileri için gerçeklik, görülenin ötesine geçer, mantıktan daha geniştir. Batı’nın katı ikiliklerle örtülü baskın epistemolojisinin aksine, popüler Afrika epistemolojileri, tabii ve tabiatüstü, fiziki ve metafizik, rasyonel ve irrasyonel, nesnel ve öznel, bilimsel ve batıl, görünür ve görünmez, gerçek ve gerçek dışı, açıklanabilir ve açıklanamaz olarak adlandırılanlar arasında köprüler kurar. (Nyamnjoh, 2004, 5).

İlk Afrikalı entelektüeller ve politikacılar, diğer bir ifadeyle Afrikalı seçkin zümre Batı modeli temeline eğitilmiştir. Fransızca konuşulan Siyah Afrika’da, seçkinler için bu eğitimi veren Senegal’de bulunan

⁹Fransa’nın Nijer’deki darbelerde oynadığı rol hakkında daha fazla ayrıntı için Klaas van Walraven (2014), Idrissa Kimba (2008) gibi yazarlara bkz.

Ecole Normale William Ponty’dir ve Batı Afrikalı politikacılar için bir yetiştirme alanı olarak kabul edilir. Çok erken bir zamanda, bu okul, Afrikalı seçkinlere Fransız kültürünün değerlerini ve düşünme biçimlerini aşılmasını başardı (Pourtier, 2010, 101-102). Sömürge okulu, başından beri Afrikalılar üzerinde sosyal ve kültürel egemenliği sağlama vasıtasıydı. Öğretim yöntemlerinde ideoloji aktarımı ve Batı hegemonyasını meşrulaştırıcı bir anlayışın yerleştirilmesi öncelik taşıyor. Afrika ülkelerinin bağımsızlığından sonra bile eğitimin bu yapısı teknik yardım ve kültürel işbirliği anlaşmaları yoluyla sürdürülmektedir. Güç, yeni emperyalist misyon Afrika devlet başkanlarına devredilmiştir. Bu nedenle, uzun yıllar boyunca müfredat ve öğretim içeriği Batı eğitim sisteminin bir yansımasıdır. Nyamnjoh’un (2004, 10) altını çizdiği gibi, eğitim sistemi McDonalddlaşmıştır, fazlasıyla standartlaştırılmıştır. Afrika’nın ihtiyaç ve gerçeklerine hitap etmemektedir.

2012’de yapılan genel nüfus ve mesken sayımına göre, Nijer’de 15 yaş ve üstü nüfusun tamamı için okuryazarlık oranı %30,11’dir. Gündelik hayatlarıyla ilgili basit ve kısa bir gerçekleri okuyabilen, yazabilen ve anlayabilen herkes okuryazar kabul edilmektedir (RGP/H, 2012, 8-10). Bu okuma ve yazma kabiliyeti sadece Fransızca dilini ifade etmektedir. Sonuç olarak, Nijer nüfusunun çoğu, Kur’an’ı ezberlemesine ve Arapça konuşmasına rağmen, okuma-yazma bilmez olarak kabul edilip yalnızca Fransızca bilmek, bir Nijer vatandaşının okuryazar olduğu anlamına gelmektedir. Nijer %99’u (Hassane, vd. 2006, 10) Müslüman bir ülke olduğu için birçok Nijerli Kur’an’ı okuyup anlayabilmekte, Kur’an dili ile yazabilmekte ve hatta bazıları Kur’anı Kerim’in tümünü ezberleyebilmektedir. Ancak, resmî dil statüsünde olan Fransızcanın dışındaki diğer tüm milli ve yerel dillere ikinci sınıf ve değersiz statüsü atfedilmektedir. Sadece toplumun %19’unun¹⁰ Fransızca okuyup yazabildiği bir ülkede tüm idari ve resmi işlemleri ve yazışmalar ile önemli belgeler, başta anayasası olmak üzere Fransızcadır. Bu durum, ülkenin İnsani Gelişme Endeksi’nde birkaç yıldır dünyada yer aldığı son sırayı büyük ölçüde açıklayabilmektedir. Resmî dil olarak empoze edilen Fransızca’yı Nijer halkının çoğunun bilmemesi, bu ülkenin kalkınmasına büyük bir engel teşkil etmektedir. Konuyla alakalı olarak birçok araştırmacı tarafından bu soru olumlu cevaplanmış olsa da, kesinlikle üzerinde çalışılması gereken bir araştırma konusudur.

Burada paradoksal olan, Fransız diline verilen resmi dil statüsüdür. Bize göre bu, Nijer’in en başından beri Fransızca’yı ülkenin resmi dili haline getirirken yapılan ciddi bir hatadır. Bağımsızlığın hemen ardından, Fransız dilinden koparak gerçek bir dil inkılabı gerçekleştirilmeliydi, fakat bu yapılamamıştır. Ancak sömürge sistemi, Fransızcanın hâkimiyetiyle Nijer’in diğer yerel ve ana dillerinin dışlanmasına vesile olmuştur. Bu nedenle Nijer’de Fransızca konuşmak, modern ve medeni olmakla eş anlamlıdır. Nijer halkının çoğunluğunda kendini ikinci sınıf görme algısı oluşmuş ve genelleştirilmiş ikinci sınıf

¹⁰ worldpopulationreview.com. Erişim Tarihi: 24.12.2020.

olma kompleksi gelişmiştir. Bu durum, sömürgecilik döneminde ve birkaç yıl sonrasında kurulan eğitim sistemine dayanmaktadır. Bu dönemde, Nijer’in tüm devlet okullarında ve özel okullarında, kabul edilen tek öğretim ve iletişim dili Fransızca idi. İlkokuldan itibaren öğrenciler ana dillerinde iletişim kurduklarında öğretmenleri tarafından cezalandırılmaktaydılar.

Bu durum, Nijer halkının kendi anadilini küçümsemesine ve Fransızca’ya öncelik vermesine neden olmuştur. Nijer’de çok sayıda şehir ve kasabaya seyahat ettim ve seyahat ettiğim mahallerde bir Nijerli olarak bu gibi durumları birçok gözlemledim ve tecrübe ettim. Nijerli durumun ciddiyetini kavrayamamakta, Nijerli kardeşini, kötü Fransızca’yı konuştuğu için eleştiriye tabi tutmaktadır. Burada mesele dile karşı şahsî bir tavır değildir, modernleşme sürecini tecrübe eden bir halkın Batı uygarlığıyla etkileşim halinde iken, kendi kültür ve diline sahip çıkmasının kendi kimliğini koruması açısından elzem olduğunun dikkate alınmasıdır.

Yukarıda bahsedilen yabancılaşma, toplumsal tahribat ve kültürel erozyon meseleleriyle başa çıkabilmek için bir paradigma ve epistemoloji değişikliği gereklidir. Bunu başarmanın yolu Afrika ülkeleri ve özel olarak Nijer olarak kendi yerel dillerine sahip çıkması ve değer vermesinden geçmektedir. İngilizce ve Fransızca gibi yabancı dillerden birdenbire vaz geçmek kolay değildir, ancak bir süreç dahilinde yerel diller eğitim sistemine dahil edilmelidir. Daha sonra öğretim programları, öğretilen kitap ve belgelerin içeriği, geleneksel eğitim sisteminden bazı unsurlar çekilerek Afrika değerlerine ve kültürlerine uyarlanmalıdır.

Afrika’da genel olarak milli dilleri eğitim sistemine ve özelde Nijer eğitim sistemine dahil etme ihtimali üzerinde önemli tartışmalar olmuştur. Bu konuda Montpellier Üniversitesi’ndeki Profesör Bruno Maurer’in 2014’te uluslararası eğitim konferansında söylediği gibi, yerel dillerin kullanılması Afrika’daki eğitimin kalitesini arttırmaya yardımcı olacaktır, çünkü ”anlamadan öğrenmek mümkün değildir” (CIEP, 2014, 6).

Kaynaklar

- Althusser, L. (1970). *Idéologie et Appareils Idéologiques d’Etat*. Paris: Les Editions sociales. Retrieved from http://classiques.uqac.ca/contemporains/althusser_louis/ideologie_et_AIE/ideologie_et_AIE.pdf.
- Arlı, A. (2004). *Oryantalizm, Oksidentalizm ve Şerif Mardin*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Beidou, H. (2014). *Dynamiques linguistiques au Niger : Cohabitation et/ou concurrence entre le français et les langues locales*. Thèse présentée comme exigence partielle du doctorat conjoint en communication. Université du Québec à Montréal. Retrieved from <https://archipel.uqam.ca/6432/1/D2694.pdf>.

- Boahen, A. (Ed.), (1987). *Comité Scientifique International Pour la Rédaction d’une Histoire Générale de l’Afrique, Histoire Générale de l’Afrique VII: l’Afrique Sous Domination Coloniale. 1880-1935.* Paris: Editions UNESCO. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000184322>.
- Butt, D. (2013). Colonialism and Postcolonialism. H. LaFollette (Ed.). *International Encyclopedia of Ethics.* Blacwell, 892-898.
- Césaire, A. (1955). *Discours Sur le Colonialisme.* Paris: Editions Présence Africaine.
- CIEP (2014). *Synthèse de la conférence internationale.* Réussir l’éducation en Afrique: l’enjeu des langues. Svres du 27-28 Mars 2014. Retrieved December 12, 2020, from <https://elan-afrique.org/sites/default/files/fichiers-attaches/reussir-leducation-en-afrique-lenjeu-de-langues-du-colloque-de-mars-2014.pdf>.
- Danda, M. (2004). *Politique de Décentralisation, Développement Régional et Identités Locales au Niger: Le Cas de Damagaram.* Thèse De Doctorat, Université Montesquieu-Bordeaux IV. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/47874081.pdf>.
- Dupraz, Y. (2015). French and British colonial legacies in education: a natural experiment in Cameroon. *The Journal of Economic History*, 79 (3), 628-668. 10.1017/S0022050719000299
- Durkheim, E. (1902). *L’ducation morale. Cours de sociologie dispensé à Sorbonne.* Retrieved December from http://classiques.uqac.ca/classiques/Durkheim_emile/education_morale/education_morale.pdf.
- Fanon, F. (1952). *Peau Noire Masques Blancs.* Paris: Editions du Seuil.
- Gerard, C. et al. (2004). *Les enseignants contractuels et la qualité de l’enseignement de base au Niger: quel bilan.* Dakar. CONFEMEN. Retrieved from: www.pasec.confemen.org/wp-content/uploads/2015/07/23-Niger.pdf.
- Hassane, M., Doka, M., Makama Bawa, O., (2006). Etude sur les pratiques de l’Islam au Niger. Rapport provisoire, *Bureau de coopération danoise*, Niger. Retrieved from: <https://www.yumpu.com/fr/document/read/30079014/etude-sur-les-pratiques-de-lislam-au-niger>.
- Hüseyin, A. (2006). *Batı’nın İslamla Kavgası, Seyyahlar ve Casusluk.* İstanbul: Pınar Yayınları.
- Kaçmazoğlu, B. (2013). *Ziya Gökalp ve Prens Sabahattin.* Türk Sosyologları. M. Ç. zdemir (Ed.). Eskiřehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2-21.

- Kahraman, H. (2002). İçselleştirilmiş açık ve gizli oryantalizm, *Doğu-Batı Dergisi*, 5 (20), 153-178.
- Kalın, İ. (2007). *İslam ve Batı, Avrupa Kolonyalizmi, Seyyahlar ve Oryantalizm*. İstanbul: İslam Yayınları.
- Kimba, I., vd. (2008). *Armée et politique au Niger*. Dakar : CODESRIA.
- Ki-Zerbo, J., vd. (1997). *Histoire Générale de l'Afrique, vol 1. Méthodologie et Préhistoire Africaine*. Paris : Editions UNESCO. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000184341>.
- La Banque Mondiale et al. (2004). *ADEA, l'Internationale de l'Education et le Ministère de l'Education Nationale de Mali*. Conférence sur les Enseignants Non-Fonctionnaires 21 au 23 novembre 2004, Bamako, Mali. Document de Contribution du Niger.
- Labrune-Badiane, C. vd. (2012). L'école en situation postcoloniale. Cahiers Afrique n^o27. Paris: L'harmattan.
- Le Coadic, R., Elena, F. vd. (2005). Débats sur l'identité et le multiculturalisme, Moscou, Institut d'ethnologie et d'anthropologie, *Académie des sciences de Russie*. 25-51. Retrieved March 20, 2021 from <https://www.researchgate.net/publication/45111383>.
- Leonardo, V. A. et al. (2012). *Religion, demande sociale et reformes éducatives au Niger*. Quand l'Etat redynamise l'école franco-arabe, réorganise les écoles Islamiyya, et essaie de capturer les écoles coraniques. Retrieved January 15, 2020, from <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08aa3e5274a31e00006d8/appp-research-report-06-avril-2012.pdf>,
- Meunier, O. (2000). *Bilan d'un siècle de Politiques Educatives au Niger*. Paris: L'harmattan.
- Meunier, O. (2008). *De la Démocratisation de la Société à Celle des Formes de Connaissance. Vers une Ouverture de la Forme Scolaire aux Savoirs Culturels?*, Paris: L'harmattan.
- Moumouni, A. (1964). *L'éducation en Afrique. Nouvelle édition à Partir du texte de 1964 Réalisée sous la Direction de Frédéric Caille*, Quebec: Editions Science et Bien Commun.
- Moussa, S. (2002). Orientalisme et colonialisme: Une réévaluation (Denon, Gautier, Lamartine). *Revue des Lettres et de Traduction*, (8), 91-104.
- Nyamnjoh, F. (2004). Pour un système éducatif adapté au développement de l'Afrique – quelques considérations épistémologiques. *Africa Development*, 24 (1), 161-184.

- PASEC, (2016). *Performances du système éducatif nigérien: Compétences et facteurs de réussite au primaire*. PASEC, CONFEMEN, Dakar. Retrieved from <http://www.pasec.confemen.org/publication/pasec2014-performances-systeme-educatif-nigerien-competences-facteurs-de-reussite-primaire/>.
- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek, Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*. B. Tanrıseven (Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Pourtier, R. (2010). L’éducation, enjeu majeur de l’Afrique post-indépendances. Cinquante ans d’enseignement en Afrique: Un bilan en demi-teinte. *Afrique Contemporaine*, 3(235). 101-114. 10.3917/afco.235.0101.
- RGP/H, (2012). Rapport sur l’alphabétisation, le niveau d’instruction et la fréquentation scolaire. *Institut national de la statistique*, Niamey/Niger. Retrieved from <https://www.stat-niger.org/wp-content/uploads/2020/05/EDUCATION.pdf>.
- Said, E. (1978). *Orientalism*. London: Penguin
- Said, E. (1995). *L’Orientalisme : L’Orient créé par l’Occident*. Paris: Editions du Seuil.
- Said, E. (2004). *Şarkiyatçılık, İmgesel Coğrafya ve Temsil Biçimleri: Şark’ın Şarklaştırılması*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Şimşek, A. (2013). Türkiye’de tarih ders kitaplarında avrupamerkezcilik, *İnsan & Toplum Dergisi*, 3(6), 193-215. 10.12658/human.society.3.6.M0079.
- Walravan, K. (2014). *Opération Somme : La French Connection et le Coup d’Etat de Seyni Kountché au Niger en Avril 1974*, Editions Karthala, traduction Alice Judell, 2 (134). 133-154. 10.3917/Po-laf.134.0133.
- Zaki, M. (2017). Régime semi présidentiel et séparation des pouvoirs : Retour sur un appariement classique à la lumière de l’expérience constitutionnelle du Niger. Université Gaston Berger, Saint-Louis, Sénégal, *Afrilex*. Retrieved March 11, 2021 from <http://afrilex.u-bordeaux.fr/regime-semi-presidentiel-et-separation-des-pouvoirs-retour-sur-un-appariement-classique-a-la-lumiere-de-lexperience-constitutionnelle-du-niger/>.

İnternet Kaynakları

<https://countrysimeters.info/en/Niger>. Erişim Tarihi: 22-12-2020.

<http://lactualite-niger.com/>. Erişim Tarihi: 12-4-2019.

<http://lactualite-niger.com/>. Erişim Tarihi: 12-4-2019.

<https://www.google.com>. Erişim Tarihi: 20-12-2020.

<http://www.men.ne/RLR/textes/40-0.html>. Erişim Tarihi: 25-12-2020.

<https://www.turkiye-rehberi.net/nijer-haritasi.asp>. Erişim Tarihi : 12/01/2022.

www.worldometers.info/policy. Erişim Tarihi: 20-12-2020.

www.worldometers.info/policy. Erişim Tarihi: 20-12-2020.

Worldpopulationreview.com. Erişim Tarihi: 24-12-2020.

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar)ın Notları: Bu makale UDEF organizasyonda ve Sakarya Üniversitesi işbirliğiyle 5-6 Aralık 2020 tarihleri arasında düzenlenen 6. Uluslararası Öğrenci Sempozyumunda sözlü olarak sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

Yazar(lar)ın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Nijer’de Eğitim Sistemi, Kültür ve Kimlik: Sosyolojik ve Tarihsel bir Bakış” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde “*Universal Journal of History and Culture*” hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk yazarlara aittir.